

Programación Docente de TCECORP de Frauta Traveseira

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA TCECORP de Frauta Traveseira

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	FRAUTA TRAVESEIRA
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	VENTO-MADEIRA								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	RICARDO PAZO GARCÍA
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	RICARDO PAZO GARCÍA
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	2
ETCS/ CUADRIMESTRE				2					Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	FERNANDO RAÑA BARREIRO				fernandoranha@csmvigo.com					

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Coñecemento básico da estrutura e función do aparello locomotor e do sistema nervioso. Desenvolvemento de hábitos posturais correctos que minimicen o risco durante a interpretación. Técnicas de respiración, relaxación, autocontrol, optimización da enerxía muscular, concentración e memoria aplicadas ao estudo e á actuación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Estar matriculado no curso correspondente.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Estar matriculado no curso correspondente.
TRANSVERSAIS	T 1, 2, 3, 6, 7, 11, 13, 15
XERAIS	X 8, 21, 24, 25
ESPECÍFICAS	EI 4, 6, 8, 10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1 Observar e valorar as situacións específicas produtoras de ansiedade na interpretación dos nosos instrumentos.	T3; X8,24,25; EI4,10
2 Recoñecer a sintomatoloxía específica do instrumentista fronte ó seu propio instrumento.	T2,6; X24,25; EI10
3 Discernir os pensamentos negativos produtores de angustia e estrés antes as audicións, concen tos ou exames.	T2,3,6; X8,25; EI10
4 Coñecer e aplicar as principais técnicas de autocontrol emocional existentes adaptada ó seu propio instrumento.	T2,6; X8,24,25; EI4,10
5 Aprender a recoñecer ós hábitos posturais incorrectos e activar os mecanismos para a súa corrección.	T2,3,6; X8,25; EI10

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Respiración	Tipos de respiración - Papel da respiración na ansiedade e na relaxación	TODAS
Hábitos posturais	Posición sentada - posición de pé	TODAS
Control da tonicidade muscular	Exercicios quecemento - Estiramientos.	TODAS
A ansiedade e o estrés	Visualización como medio para a relaxación e autocontrol.	TODAS
Avaliación	Traballo escrito de investigación - Proba escrita.	TODAS
Total de sesións por cuatrimestre		

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRIPCIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Clases prácticas	24		24
Tutorías	1		1
Audicións	1		1
Pescuda de información		6	6
Traballo persoal		28	28
Total de horas por cuatrimestre			16

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
---------------------------	-------------------------	------------------------	-------------

ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Seguimento continuo	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe.	T2,3,6,13; X8,24; E14	50%
Exame escrito	Proba escrita na que o alumno mostrará a capacidade de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas.	T2,3,13; X8,25; E16	30%
Traballo práctico	Traballo escrito de investigación, no que o alumno debe presentar un tema relacionado coa materia valorándose a profundidade con que se presentan os contidos así como a súa orixinalidade.	T2,7,15; X8,21; E16,10	20%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
	Igual que a ordinaria		
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
	Ver avaliación extraordinaria		
EXTRAORDINARIA			
Exame escrito	Proba escrita na que o alumno mostrará a capacidade de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas.	T2,3,13; X8,25; E16	80%
Traballo práctico	Traballo escrito de investigación, no que o alumno debe presentar un tema relacionado coa materia valorándose a profundidade con que se presentan os contidos así como a súa orixinalidade.	T2,7,15; X8,21; E16,10	20%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
7. Alumnado con necesidades educativas especiais			
DESCRIPCIÓN		CRITERIOS E PAUTAS	
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprirse as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.		Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.	
8. Bibliografía, materiais e documentos			
<p>Arrazola Belda, J. - Los hábitos posturales en la práctica del saxofón: guía de ejercicios para mejorar el control del cuerpo y la interpretación musical. L. del profesor. Maestro, 2006</p> <p>Arrazola Belda, J. - Los hábitos posturales en la práctica del saxofón: guía de ejercicios para mejorar el control del cuerpo y la interpretación musical. L. del alumno. Maestro, 2007</p> <p>Bang-Rouhet, P. (2009). ¿Qué nos jugamos cuando hablamos en público? comprende su miedo escénico y cómo controlarlo. Barcelona: Alienta.</p> <p>Dalía Cirujeda, G. (2004). Cómo superar la ansiedad escénica en músicos: un método eficaz para dominar los «nervios» ante las actuaciones musicales. Mundimúsica. Dalia Cirujeda, G. (2004)</p> <p>El músico: una introducción a la psicología de la interpretación musical. Alcorcón (Madrid): Mundimúsica.</p> <p>Green, B. (1986). The inner game of music (1º ed.). Garden City N.Y.: Anchor Press/Doubleday.</p> <p>Green, B. (1991a). The inner game of music workbook: for band. Chicago: GIA Publications.</p> <p>Green, B. (1991b). The inner game of music workbook: for full orchestra. Chicago: GIA Publications.</p> <p>Jaen, R. (1992). Patología de tronco y miembros superiores en músicos profesionales. Revista de la Sociedad Médica Hospital San Juan de Dios.</p> <p>Kaspersen, M. (s.f.). Estudio de la ansiedad producida por la actuación entre los estudiantes de música noruegos. The European journal of psychiatry (edición en español).</p> <p>Kovács, G. (2010). Ejercicios preparatorios para instrumentistas: (método Kovács). Barcelona: Graó.</p> <p>Lehmann, A. (2007). Psychology for musicians understanding and acquiring the skills. Oxford [New York]: Oxford University Press.</p> <p>Marinovic, M. (s.f.). La ansiedad escénica en intérpretes musicales chilenos. Revista musical chilena.</p> <p>Rosset i Llobet, J. (2010). El cuerpo del músico: manual de mantenimiento para un máximo rendimiento (1o ed.). Badalona: Editorial Paidotribo.</p> <p>Rosset Llobet, J. (2005). A tono: ejercicios para mejorar el rendimiento del músico (1º ed.). Barcelona: Editorial Paidotribo.</p> <p>Rubio Condado, M. (2004). Control del miedo escénico: guía práctica para músicos con ejercicios progresivos. [Soria]: Rubio Condado.</p> <p>Ruiz Ramos, G. (2000). Amo hacer música: yogaterapia específica para los profesionales de la música (1o ed.). Madrid: Mandala.</p> <p>Sardà Rico, E. (2003). En forma: ejercicios para músicos. Barcelona: Paidós.</p> <p>Sloboda, J. (1987). The musical mind: the cognitive psychology of music. Oxford [Oxfordshire] New York: Oxford University Press.</p>			

Historia dos Instrumentos (Frauta)										CÓDIGO	
1. Datos da disciplina											
MATERIA	INSTRUMENTO PRINCIPAL							TITULACIÓN	Título Superior de Música		
ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN							ITINERARIO	FRAUTA		
CARÁCTER	B) Obrigatoria							TIPO DE CLASES	Colectiva		
DEPARTAMENTO	VENTO-MADEIRA							COORDINADOR/A	Consultar táboa anexa		
N.º	1	H. lectivas/semana		1	Horas lectivas /cuadrimestre		16	HORAS/ ECTS	30	ETCS totais da disciplina	3
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS	Galego/Castelán	
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS	Inglés, Francés, Italiano	
ETCS/						3			ECTS de formación instrumental complementaria (Só		
*Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Titores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.											
DOCENTES	MANUEL MORALES FERNÁNDEZ						manuelmorales@csmvigo.com				
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	Desenvolvemento e perfeccionamento das capacidades artísticas, expresivas e técnicas do instrumento, así como dos hábitos de estudo. Coñecemento dos diferentes criterios interpretativos que conduzan a interpretación do repertorio máis representativo con valoración crítica, estilo propio e madurez creativa, así como a súa aplicación práctica na interpretación en público.										
COÑECEMENTOS/REQUISITOS	Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.										
2. Competencias											
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)											
TRANSVERSAIS	T1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 13										
XERAIS	X9, 10, 12, 14, 15, 20, 25										
ESPECÍFICAS	EI 6										
3. Obxectivos											
DESCRIPCIÓN										COMPETENCIAS	
1. Recoñecer as características mecánicas das diferentes frautas travesas.										T2, 3, 13, X 20	
2. Recoñecer as súas características sonoras.										T2, 4, X 12, 20, EI 6	
3. Relación entre as características técnicas dos diferentes instrumentos e o repertorio composto para eles.										T2, 14, X20	
4. Coñecer os principais construtores de cada época e as súas peculiaridades.										T2, 3, 13, X 20, EI 6	
4. Contidos											
TEMAS		DESCRITOR SUBTEMAS								SESIÓNS	
I	A Idade Media	Antecesoros populares da frauta traveseira:1.1.Tipos de frautas. 1.2.A frauta na iconografía medieval. 1.3. A frauta na literatura								14	
II	Renacemento	As frautas renacentistas. O pífono. 2.1. Orixe militar (pífono). 2.2. Tipos de frautas. 2.3. Funcións destas.									
III	Renacemento	A música renacentista para frauta. Consorts homoxéneos e mixtos. 3.1. Os consorts homoxéneos. 3.2. Os consorts mixtos.									
IV	Barroco	O novo papel da traveseira. Frauta barroca de tres corpos. 4.1. Un novo concepto. 4.2. Frautas de transición. 4.3. A frauta de tres corpos.									
V	Barroco	O estilo francés. Hotteterre. 5.1. A música para a nova frauta. 5.2. A corte de Luís XIV.									
VI	Barroco	A frauta de catro corpos. O estilo italiano. 6.1. A frauta de catro corpos. 6.2. A frauta de Quantz. 6.3. O estilo italiano									
VII	Barroco	O estilo alemán. Quantz e a súa influencia na tratadística do século. 7.1. A fusión de estilos. 7.2. Quantz e o seu tratado. 7.3. Pervivencia dos seus conceptos.									
VIII	Clasicismo	As frautas de claves. 8.1. O nacemento das claves. 8.2. Un novo concepto de afinación. 8.3. O Clasicismo.									
IX	Romanticismo	A revolución do Romanticismo. 9.1. Tormenta de ideas. 9.2. A figura de T.Boehm									
X	Principios acústicos	Principios acústicos básicos do instrumento: aplicación práctica. Construción da frauta Boehm. 10.1. Nocións de acústica musical. 10.2. Acústica dos tubos sonoros.10.3. Aplicación na frauta travesa de Boehm.									
XI	S. XIX	A música do século XIX. Os sistemas mecánicos post-Boehm. 11.1. A música do século XIX. 11.2. Intentos de mellora-lo prototipo de Boehm.									
XII	S. XX	A música do século XX. As vangarda e o fagot. Efectos no fagot. 12.1. A música do século XX.									
	Exposición e debate de traballos									2	
Total de sesións por cuadrimestre										16	

5. Planificación Docente										
TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais	Clases prácticas						13			
	Exposición e debate de traballos						1			
	Tutorías						2			
Non presenciais	Traballo persoal						74			
Total de horas cuatrimestrais							90			
6. Descritores de Planificación										
TIPO DE ACTIVIDADE		DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA								
Exposición maxistral		O profesor explicará os conceptos fundamentais do desenvolvemento evolutivo das diferentes frautas utilizadas nas diferentes épocas e rexións xeográficas e das diferentes técnicas interpretativas segundo a época, utilizando material audiovisual para a súa mellor comprensión. Incidirase nas características funcionais máis importantes dende o punto de vista do intérprete de cada época.								
Exposición práctico-teórica		A exposición maxistral combinarase con audicións comparadas dos diferentes instrumentos utilizados na historia da música con anterioridade á aparición da frauta Boehm, co fin de constatar as diferenzas fundamentais en cando a sonoridade das mesmas, e coa consulta de diversos tratados interpretativos de cada época.								
Estudo individual		Requirirase, para a superación da materia, dun estudo individual por parte do alumno da materia impartida na clase que será avaliado ao final do cuatrimestre nunha proba escrita.								
Lectura guiada e comentario de fontes		As audicións e a materia tratada na exposición maxistral complementarase con lecturas de diferentes estudos, ensaios e artigos vinculados ás materias aquí tratadas.								
Pescuda de información		Para a realización do traballo asignado polo profesor ao principio do cuatrimestre, necesitarase realizar por parte do alumno un baleirado de información, que poderá ser daquela orientativa proposta polo profesor ou doutra que o alumno crea conveniente.								
Exposición e debate de traballos		O traballo realizado no cuatrimestre deberá ser exposto en clase coa utilización de materiais audiovisuais (powerpoint, audicións, vídeos...) e debatido polos outros alumnos desta materia e polo profesor.								
Taller		O profesor dará as pautas para a recollida de información, xeito de formatar o traballo, pequena guía de powerpoint,... En caso necesario orientarase especificamente ao alumno para a realización do seu traballo individual e resolveranse as súas dúbidas.								
Actividades complementarias		Todo tipo de audicións sobre a materia tratada será recomendable, tanto en gravacións como en directo, para recoñecer as diferentes frautas e os seus contextos musicais.								
7. Avaliación										
ORDINARIA										
CONTÍNUA		CRITERIOS						PONDERACIÓN		COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS										
Traballo de clase		Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe, a implicación do alumno e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.						30%		T 2, 3, 4, 8, 10 X9, 10, 14, 15, 25
Exame escrito		Valoraranse os coñecementos adquiridos, tanto teóricos como auditivos e analíticos de textos, fotografías e partituras.						50%		T1, 2, 10, 13 X 10, 12, 15, 20 E1 6
Traballo escrito		Valoraranse as capacidades investigadoras na materia proposta así como a presentación de contidos e organización do traballo.						20%		T1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 13 X9, 10, 12, 14, 20 E1 6
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido										
ALTERNATIVA		CRITERIOS						PONDERACIÓN		COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS										
Ver avaliación extraordinaria										

EXTRAORDINARIA			
FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Exame escrito	Valoraranse os coñecementos adquiridos, tanto teóricos como auditivos e analíticos de textos, fotografías e partituras.	60%	T1, 2, 10, 13 X 10, 12, 15, 20 EI 6
Traballo escrito	Valoraranse as capacidades investigadoras na materia proposta así como a presentación de contidos e organización do traballo.	40%	T1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 13 X9, 10, 12, 14, 20 EI 6
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
8. Bibliografía, materiais e documentos			

1. Referencias xenéricas sobre flauta (noutros idiomas).

- Adorjan, A. e Meierott, L. Lexikon der Flöte. Laaber-Verlag. 2009 (Alemania).
- Baines, A. Woodwind instruments and their history. N. York. W.W.Norton & Co, 1962 (EEUU).
- Bate, P. The Flute. N.York. W.W.Norton&Co., 1969 (EEUU).
- Bigio, R. Readings in the history of Flute... Ed. Tony Bingham. London, 2006 (GB).
- Blakeman, E. Taffanel, Genius of the Flute. Oxford Univ. Press, 2006 (GB).
- Boehm, T. The Flute & Flute playing. Trad. Dayton C. Miller. Dover Publ. 1964 (tamén hai tradución reducida ó castelán) (GB-EEUU).
- Busch-Salmen, G. e Krause-Pichler, A. Handbuch Querflöte. Bärenreiter. Kasel, 1999 (Alemania).
- Debost, M. Dans une simple flute... Van de Velde, 2002. (Francia).
- Dorgeuille, C. The French Flute School (1860-1950). Ed. Tony Bingham. London, 1986 (Traducción E. Blakeman) (GB).
- Galway, J. The Flute. An autobiography. N. York. St. Martin's, 1979 (EEUU).
- Lazzari, G. Il Flauto Traverso. EDT, 2003 (Italia).
- Lorenzo, L. De. My complete Story of the Flute. Texas Tech. University Press., 1992 (EEUU).
- Meylan, R. La Flûte. Ed. Payot, 1974 (versión inglesa e francesa)(Francia).
- Montagu, J. The Flute. Shire Publ., 1990 (GB).
- Powell, A. The Flute. Yale Univ. Press., 2002 (GB).
- Scheck, G. Die Flöte und ihre Musik. Mainz: B. Schott's Söhne, 1975 (Alemania).
- Spohr, P. Transverse flutes down the centuries from all over the world. Peter Spohr, Frankfurt a.M., 1991 (Alemania).
- Toff, N. Monarch of the Flute: The Life of G. Barrère. Oxford Univ. Press, 2005 (GB).
- Toff, N. The Flute Book. London. David&Charles pub., 1985 (GB).
- Toff, N. The development of the modern flute. N.York. Taplinger Pub. Co.1979 (EEUU).
- Vaccarone, A. Riflessi d'un flauto d'oro (S.Gazzelloni e la letteratura flautistica contemporanea (1952-1980). Riverberi Sonori.

2. Referencias xenéricas (en castelán).

- Arias, A. Historias de la flauta. Autores y obras. Ed.Tiento.
- Artaud, P.I. La Flauta. Ed. Labor.
- Valverde, J. La Flauta. Su historia, su estudio (ed. J.Gericó). Mundimúsica Garijo.
- Gericó-López. La flauta en España en el siglo XIX. Ed. Real Musical.
- Wye, T. La Flauta como es debido. Mundimúsica Garijo.
- Wye, T. Marcel Moyse, maestro de la flauta. Mundimúsica Garijo.

3. Referencias complementarias.

3.1. Artículos:

- The flutist's handbook: a pedagogy anthology. EEUU. The National Flute Asoc., 1998.
- MacLagan, S.J. A Dictionary for the Modern Flutist. The Scarecrow Press. Toronto, 2009 (Canadá).
- Sadie, S.e Jacobs, A. The New Grove Dictionary of Music and Musicians (London: Macmillan, 1980).
- Woodwind Anthology (Flute- vol.1). The Instrumentalist Publ.Co.Illinois 1992.

3.2. Repertorio:

- Musik für Flöte. Hamburg, Musikbücherei, 1974.
- Pellerite. A handbook of literature for the flute. Zalo Publ. 1978
- Pierreuse, B. Flute Literature. Jobert et Cie., 1982.
- Vester, F. Flute repertoire catalogue. London. Musica Rara, 1967.
- Vester, F. Flute repertoire of the Eighteenth century. Musica Rara, 1967.

3.3. Sobre interpretación:

- Artaud, P.I. La flûte multiphonique. G.Billaudot Ed. Paris, 1995 (Francia).
- Brown, R. The early flute. Cambridge Univ. Press, GB 2002.
- Brown, C. Classical and Romantic Performing Practice 1750-1900 (Oxford: Oxford University Press, 1999).
- Bukopzer, M. Music in the Baroque Era. N.York. W.W.Norton&Co., 1947.
- Dart, T. La Interpretación de la música (Madrid: A. Machado Libros, 2002).
- Donnington, R. Baroque music. Style and Performance.
- Haynes, B. The End of Early Music. Oxford University Press. Oxford, 2007 (GB).
- Koizumi, H. Technique for Contemporary Flute Music (for players and composers). Schott, 1996 (Xapón).
- Lawson, C. e Stowell, R. La Interpretación Histórica de la Música: una introducción (Madrid: Alianza Editorial, 2005).
- Levine, C. e Mitropoulos-Bott, C. La flauta: posibilidades técnicas. Idea Books, 2005 (Traducción de David Padrós).
- López Rodríguez, F.J. Aspectos de la música del siglo XVIII. Cons. Superior de Música de Sevilla, 1994.
- Mather, B.B. Free ornamentation in Woodwind Music. N.York. Mc Ginnis & Marx, 1976
- Mather, B.B. Interpretation of French music 1675-1775. Id.1973.
- Mather, B.B. The classical woodwind cadenza. Id. 1978
- Neumann, F. Ornamentation on the (Post-)Baroque music (with special emphasis on J.S.Bach). Princeton Univ. Press, 1978.
- Solum, J. The early flute. Oxford Univ. Press. GB 1992
- Veilhan, J.C. The rules of musical interpretation in the Baroque Era. Alphonse Leduc, 1982.
- Vester, F. W.A.Mozart. On the Performance of the Works for Wind Instruments. Broekmans&Van Poppel, 1999.

3.4. Fontes orixinais (tratados):

- Bach, C.P.E. Essay on the true art of playing keyboard instruments (1753). N.York. W.W. Norton.1949 (traducción inglesa).
- Cambini, J.M. Méthode pour la flûte traversière (1797). SPES 1984.
- Corrette, M. Méthode pour la flûte (1740). SPES.
- DeLusse, M. L'art de la flûte traversière (1760). Minkoff 1973.
- Devienne, F. Nouvelle Méthode théorique et pratique pour la flûte (1794). SPES1984.
- Geminiani, F. The Art of Playing the Violin. Oxford Univ.Press.
- Gunn, J. The Art of Playing the German Flute (1793). Janice Boland Ed.
- Hotteterre, J. Principes de la flûte traversière, de la flûte a bec...(1707). SPES.
- Hotteterre, J. L'art de préluder op.VII (1719).SPES.
- Hugot & Wunderlich, J.G. Méthode (1804). Frits Knuf (Holanda) 1975.
- Mahaut, A. A new method for learning to play the transverse flute. Bloomington Univ. 1951.
- Mozart, L. A treatise on the fundamental principles of violin playing (1753).(trad. inglesa). Oxford Univ. Press.
- Nicholson, C. Complete Preceptor for the German Flute (1816).
- Quantz, J.J. Versuch ...(1752) (On playing the flute, trad. inglesa de E.Reilly). Faber.
- Tromlitz, J.G. Método minucioso y detallado para tocar la flauta (1791). Dasí-Flauta Ed. (traducción ao castelán de Manuel Morales) 2012.

3.5. Miscelánea.

- Benini, S. Il flauto e il jazz. Franco Muzzio Editore. Padova, 1992 (Italia).
- Bloom, P. A Practical and Tuneful Method for the Baroque Flute. Sommerville 1989 (ed. Autor, EEUU).
- De Reede, R. Concerning the Flute. Broekmans&Van Poppel, 1984 (Holanda).
- Dibelius,U.La música contemporánea a partir de 1945 (Madrid: Akal, 2004).
- Downs, P.G. La música clásica (Madrid: Akal, 1998).
- Fairley, A. Flute, flutists and makers before 1900. Pan Educational Music. London, 1984 (GB).
- Gianini, T. The Great Flute Makers of France (1650-1900). Ed. Tony Bingham. London, 1993 (GB).
- Harnoncourt, N. El Diálogo Musical (Barcelona: Paidós Ibérica, 2003).
- Harnoncourt,N. La música como discurso sonoro (Barcelona: Acantilado, 2006).
- Morgan, R.P. La música del siglo XX (Madrid: Akal, 1994).

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA
Conservatorio Superior de Música de Vigo

CSMV
CONSERVATORIO SUPERIOR
DE MÚSICA DE VIGO

galicia

- Neuhaus, M. The Baroque Flute Fingering Book. Folkers Flute Company, 2002 (EEUU).
- Tranchefort, F. R. Los Instrumentos Musicales del Mundo (Madrid: Alianza Editorial, 1985).

Programación Docente de FRAUTA TRAVESEIRA I-IV

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA FRAUTA TRAVESEIRA I-IV

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	FRAUTA
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	VENTO-MADEIRA								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	RICARDO PAZO GARCÍA
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	RICARDO PAZO GARCÍA
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE	9	9	9	9					Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	MANUEL MORALES FERNÁNDEZ				manuelmorales@csmvigo.com					
	FERNANDO RAÑA BARREIRO				fernandoranha@csmvigo.com					

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Desenvolvemento e perfeccionamento das capacidades artísticas, expresivas e técnicas do instrumento, así como dos hábitos de estudo. Coñecemento dos diferentes criterios interpretativos que conduzan a interpretación do repertorio máis representativo con valoración crítica, estilo propio e madurez creativa, así como a súa aplicación práctica na interpretación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Repertorio con Piano acompañante sendo inherente á súa esencia e existencia. Débese considerar tamén a estratexia de intentar relacionar dentro do posible, o contido propio da materia coa anteriormente mencionada e coa de Música de Cámara, permitindo que as tres se poidan complementar.
TRANSVERSAIS	T 1, 3, 6, 13, 15
XERAIS	X 1, 3, 6, 8, 11, 13, 21, 24
ESPECÍFICAS	EI 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas das diferentes épocas e estilos de dificultade adecuada a este nivel.	T1,13; X3,8,11,13; E11,2,4,5
2. Demostrar autonomía progresivamente maior para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: dicitación, articulación, fraseo, etc...	T3,6,15; X8,21,24; E14
3. Coñecer as diversas convencións interpretativas viventes nos distintos períodos da historia da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.	T13; X1,3,11,13; E11,4,5
4. Adestrar a memoria de maneira permanente.	T1,15; X1,8,24; E14
5. Perfeccionar o uso do vibrato dacordo coas esixencias interpretativas dos diferentes estilos.	T6,13; X8,21; E12,4
6. Profundizar na interpretación da música contemporánea e coñecer as súas grafías e efectos.	T13,15; X3,11,13,21; E11,4,5
7. Estudiar a obra musical a partir dos seus materiais constructivos e dos diferentes criterios que interveñen na súa comprensión e valoración.	T3; X1,3,8,13; E12,4
8. Potenciar o estudo dos instrumentos afíns (piccolo, frauta en sol, etc...)	T13; X6; E13,4

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Interpretación.	1.1. Perfeccionamento das capacidades artística, musical e técnica, que permitan abordar a interpretación do repertorio máis representativo do instrumento.	TODAS
2. Análise musical aplicada.	2.1. Coñecemento das linguaxes utilizadas nas obras propostas. 2.2. Diferenciación de estilos.	TODAS
3. Estudio do repertorio con instrumento acompañante.	3.1. Adecuación da afinación ao temperamento do piano. 3.2. Interacción e reacción na interpretación a dúo. 3.3. Diferenciación entre os roles solístico e camerístico. 3.4. Xestualidade axeitada á comunicación da intención musical.	TODAS
4. Estudio dos instrumentos afíns	4.1 Piccolo - 4.2 Frauta en Sol - 4.3 Frauta baixa	TODAS
5. Coñecemento dos principais compositores, escolas e tendencias da creación musical contemporánea.	5.1 Coñecemento das linguaxes utilizadas nas obras propostas. 5.2 Recursos máis comúns utilizados en textos musicais contemporáneos. 5.3. Diferenciación de estilos.	TODAS

6. Perfeccionamento do vibrato.	6.1 Utilización tendo en conta os criterios estilísticos e interpretativos. 6.2 Potenciamento da capacidade de discriminar o seu uso en función do contexto (afinación, empaste, fraseo, etc...)	TODAS
7. A memoria musical.	7.1 Análisis de elementos formais, rítmicos, melódicos, texturas, etc... 7.2 Adestramento progresivo da memoria	TODAS
8. Desenvolvemento da habilidade de repentizar obras de dificultade progresiva.	8.1 Automatismo e velocidade na lectura. 8.2 Comprensión dos elementos formais, harmónicos, temáticos, etc... 8.3 Exercicios prácticos.	TODAS
9. Práctica da improvisación.	9.1 Formación de criterios estéticos e estilísticos. 9.2 Potenciamento da estimulación creativa.	TODAS
10. A audición pública.	10.1 Normas de comportamento imprescindibles para a interpretación escénica.	2
Total de sesións por cuatrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Clases prácticas	12	124	136
Audicións	3	30	33
Titorías	1	1	2
Actividades complementarias	3	30	33
Actividades introductorias	3	30	33
Actividades de consolidación	3	30	33
Total de horas por cuatrimestre			270

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe.	20%	T3,15; X8,21; E12,5
Audición de aula	Valoraranse as capacidades de contido relativo á técnica do instrumento (escalas e estudos) a través da realización dunha Audición de Aula, recollendo as impresións e incidencias nunha ficha de audición.	30%	T13,15; X21; E14,5
Audición pública	Valorarase o control técnico, fidelidade ao texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estéticas das pezas, a capacidade artística e de comunicación. As impresións e incidencias serán recollidas nunha ficha de audición.	50%	T13; X1,3,13,21; E11,2,4,5
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado.			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe.	20%	T3,15; X8,21; E12,5
Audición de aula	Valoraranse as capacidades de contido relativo á técnica do instrumento (escalas e estudos) a través da realización dunha Audición de Aula, recollendo as impresións e incidencias nunha ficha de audición.	30%	T13,15; X21; E14,5
Audición pública	Valorarase o control técnico, fidelidade ao texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estéticas das pezas, a capacidade artística e de comunicación. As impresións e incidencias serán recollidas nunha ficha de audición.	50%	T13; X1,3,13,21; E11,2,4,5
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
	Ver avaliación extraordinaria.		
EXTRAORDINARIA			
Audición de aula	Valoraranse as capacidades de contido relativo á técnica do instrumento (escalas e estudos) a través da realización dunha Audición de Aula, recollendo as impresións e incidencias nunha ficha de audición.	40%	T13,15; X21; E14,5
Audición pública	Valorarase o control técnico, fidelidade ao texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estéticas das pezas, a capacidade artística e de comunicación. As impresións e incidencias serán recollidas nunha ficha de audición.	60%	T13; X1,3,13,21; E11,2,4,5
ERASMUS			

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Prof. Manuel Morales

Exercicios:

Teoría y práctica de la flauta T. Wye
Sete exercicios diarios Reichert
A técnica da embocadura P. Bernold
17 exercicios diarios Taffanel y Gaubert
Escalas e arpejos (480 exercicios.) M. Moyse
Desenvolvemento do son a través da interpretación M.
Moyse De la Sonorité M. Moyse
Como manterse en forma M. Moyse
Tratado de los parciales F. J. López Rodríguez

PRIMEIRO CURSO

I

Estudos:

24 estudos (escolma de 4 do 1 ao 6) de J. M. Damase
Estudios modernos (do número 1 ata o número 4, ámbolos dous inclusive) de P.
Jeanjean Offermans: Para o frautista contemporáneo (escolma dun)

II

Estudos:

24 estudos (escolma de 4 do 7 ao 12) de J. M. Damase
Estudios modernos (do número 1 ata o número 4, ámbolos dous inclusive) de P.
Jeanjean
Offermans: Para o frautista contemporáneo (escolma dun)

I e II

Obras:

Concerto a elexir C. P. E. Bach
Sonata a elexir J. S. Bach
Suite en Si m J. S. Bach
Concerto a elexir W. A. Mozart

Concerto en Re F. Danzi

Gran Polonesa en Re M, Op. 16 Th. Boëhm

Terceiro Gran Solo, Op. 74 J. L. Tulou

Fantasia Brillante sobre Carmen F. Borne

Nocturno e Allegro Scherzando P. Gaubert

Suite C. Widor

Suite campesina húngara B. Bartok

1ª Sonata B. Martinu

Duo A. Copland

Sonata F. Poulenc

Cantos de plenilunio A. García Abril

Serenata a Lydia de Cadaqués X. Montsalvatge

Tarantelle Op.391 (piccolo) C. Damaré

Piccolo Español (piccolo) Christensen

Frauta soa:

Fantasia a elexir G. P. Telemann

Syrinx C. Debussy

Image E. Bozza

Soliloqui J. Homs

Tres Pezas para flauta Ferroud

Density 21.5 E. Varèse

Sonata para frauta soa R. Escher

Sonatina arabesca S. Báez

Fantaisie V J. González

SEGUNDO CURSO

III

Estudos:

24 estudos (escolla de 4 do 13 ó 18) de J.M. Damase

Estudos modernos (do número 9 ao 12) de P. Jeanjean

Tango estudos (escolma de 1) de A. Piazzolla

Offermans: Para o frautista contemporáneo (escolma dun)

IV

Estudos:

24 estudos (escolla de 4 do 19 ó 24) de J.M. Damase

Estudos modernos (do número 13 ao 16) de P. Jeanjean

Tango estudos (escolma de 1) de A. Piazzolla

Offermans: Para o frautista contemporáneo (escolma de dous)

III e IV

Obras:

Concerto a elexir C. P. E. Bach

Sonata a elexir J. S. Bach

Concerto a elexir W. A. Mozart

Concerto a elexir F. Devienne

Introducción e variacións F. Schubert

Tres Fantasías F. Kuhlau

Sonata en Re M Op. 103 A. Reicha

Sonata, Op. 64 M. Bonis

Sonata en La M. C. Franck

Sonata "Undine", Op. 167 C. Reinecke

6º Solo de Concerto J. A. Demerssemann

5º Gran Solo, Op. 7 J. L. Tulou

Sonata a elexir P. Gaubert

Sonatina P. Sancan

Ballade F. Martin

Sonata Latino. M. Mower

Sonata O. Taktakishvili

Sonatina H. Dutilleux

Sonata E. Denisov

Concerto A. Blanquer

Piccolo-polka (piccolo) Damaré

Scherzo-waltz (piccolo) Lovelock

Concerto en la m FVI/9 RV445 (piccolo) A. Vivaldi

Frauta soa:

Aria. F. Buide

Sonata Appassionata Op. 140 S. Karg-Elert

Achte stücke P. Hindemith

Pièce J. Ibert

Giravolts S. Brotóns

Prof. Fernando Raña

REFERENCIAS BÁSICAS

Estudo técnico complementario	Estudos orientativos
<p>Bernold, P.: A Técnica da Embocadura Wye, T.: Teoría e Práctica da Frauta Reichert, A.: Sete exercicios diarios Taffanel, P e Gaubert, P.: 17 exercicios diarios Moyse, M.: Escalas e arpejos (480 exercicios) Moyse, M.: Desenvolvemento do son a través da interpretación Moyse, M.: "De la Sonorité" Moyse, M.: Como manterse en forma López Rodríguez, F. J.: Tratado de los Parciales Graf, P.L.: "Check-Up"</p>	<p>Köhler, E.: 30 Estudios op. 75 Jeanjean, P.: Estudos Modernos Bistch, M.: "Douze Études pour la flute" M. Bistch Casterède, J.: "Douze Études" Paganini, N.: 24 caprichos Karg-Elert, S.: Estudios op. 107</p>

PRIMEIRO CURSO

Repertorio cuadrimestral: os estudos fixados de cada volume xunto con dúas obras da lista orientativa e o traballo técnico complementario

I	Estudos:	Concertos:	Frauta e piano:	Frauta soa:
	<p>Köhler E.: Op. 75 Vol I (do 1 ao 5) Jeanjean, P.: Estudos Modernos (do 1 ao 4) Bistch, M.: "Douze Études..." (escolma de 1) Casterède, J.: "Douze Études" (escolma de 1)</p>	<p>Bach, C. P. E.: Concerto a elexir Bach, J. S.: Suite en Si m Mozart, W. A.: Concerto a elexir Danzí, F.: Concerto en Re</p>	<p>Frauta e piano: Bach, J. S.: Sonata a elexir Boëhm, Th.: Gran Polonesa en Re M, Op. 16 Tulou, J. L.: Tercer Gran Solo, Op. 74 Reicha, A.: Gran Duo Concertante en ReM, Op. 103 Borne, F.: Fantasía Brillante sobre Carmen Gaubert, P.: Nocturno e Allegro Scherzando Gaubert, P.: Sonata a elexir Widor, C.: Suite Bartók, B.: Suite campesina húngara Martinu, B.: 1ª Sonata Copland, A.: Duo García Abril, A.: Cantos de Plenilunio Montsalvatge, X.: Serenata a Lydia de Cadaqués Poulenc, F.: Sonata Brotóns, S.: Capriccio Brillante, Op. 5 Catalán, T.: "Fantasía y una noche" Damaré, C.: Tarantelle Op.391 (piccolo) Christensen, J.: Piccolo Español (piccolo)</p>	<p>Frauta soa: Piazzola, A.: Tango Estudos Debussy, C.: Syrinx Bozza, E.: Image Homs, J.: Soliloqui Ferroud, P.: Tres Pezas para flauta Varèse, E.: Density 21.5 Ozaita, M. L.: Tres pequenas pezas</p>
	<p>Estudos: Köhler E.: Op. 75 Vol I (do 6 ao 10) Jeanjean, P.: Estudos Modernos (do 5 ao 8) Bistch, M.: "Douze Études..." (escolma de 1) Casterède, J.: "Douze Études" (escolma de 1)</p>	<p>Concertos: Bach, C. P. E.: Concerto a elexir Bach, J. S.: Suite en Si m Mozart, W. A.: Concerto a elexir Danzí, F.: Concerto en Re</p>	<p>Frauta e piccolo con piano: Bach, J. S.: Sonata a elexir Boëhm, Th.: Gran Polonesa en Re M, Op. 16 Tulou, J. L.: Tercer Gran Solo, Op. 74 Reicha, A.: Gran Duo Concertante en ReM, Op. 103 Borne, F.: Fantasía Brillante sobre Carmen Gaubert, P.: Nocturno e Allegro Scherzando Gaubert, P.: Sonata a elexir Widor, C.: Suite Bartók, B.: Suite campesina húngara Martinu, B.: 1ª Sonata</p>	<p>Frauta soa: Piazzola, A.: Tango Estudos Debussy, C.: Syrinx Bozza, E.: Image Homs, J.: Soliloqui Ferroud, P.: Tres Pezas para flauta Varèse, E.: Density 21.5 Ozaita, M. L.: Tres pequenas pezas</p>

			<p>Copland, A.: Duo García Abril, A.: Cantos de Plenilunio Montsalvatge, X.: Serenata a Lydia de Cadaqués Poulenc, F.: Sonata Brotos, S.: Capriccio Brillante, Op. 5 Catalán, T.: "Fantasía y una noche" Damaré, C.: Tarantelle Op.391 (piccolo) Christensen, J.: Piccolo Español (piccolo)</p>	
SEGUNDO CURSO				
Repertorio cuatrimestral: os estudos fixados de cada volume xunto con dúas obras da lista orientativa e o traballo técnico complementario				
III	<p>Estudos: Köhler E.: Op. 75 Vol II (do 1 ao 6) Jeanjean, P.: Estudos Modernos (do 9 ao 12) Bistch, M.: "Douze Études..." (escolma de 1) Casteréde, J.: "Douze Études" (escolma de 1)</p>	<p>Concertos: Bach, C. P. E.: Concerto a elexir Mozart, W. A.: Concerto a elexir Devienne F.: Concerto a elexir Blanquer, A.: Concerto Vivaldi, A.: Concerto en la m FV/I/9 RV445 (piccolo)</p>	<p>Frauta e piano: Bach, J. S.: Sonata a elexir Schubert, F.: Introdución e variacións sobre "Trokne Blumen" Kuhlau, F.: Tres Fantasías Bonis, M.: Sonata, Op. 64 Franck, C.: Sonata en La M. Reinecke, C.: Sonata "Undine", Op. 167 Demerssemann, J. A.: 6º Solo de Concerto Tulou, J. L.: 5º Gran Solo, Op. 7 Sancan, P.: Sonatina Martin, F.: Ballade Taktakishvili, O.: Sonata Brotos, S.: Sonata, Op.21 Dutilleux, H.: Sonatina Blanquer, A.: Concerto Denisov, E.: Sonata Mower, M.: Sonata Latino Damaré, E.: Piccolo-polka (piccolo) Lovelock, W.: Scherzo-waltz (piccolo)</p>	<p>Frauta soa: Karg-Elert, S.: Sonata Appassionata, Op. 140 Hindemith, P.: Achte stücke Ibert, J.: Piéce Brotos, S.: Giravolts Buide, F.: Aria</p>
IV	<p>Estudos: Köhler E.: Op. 75 Vol II (do 6 ao 10) Jeanjean, P.: Estudos Modernos (do 12 ao 16) Bistch, M.: "Douze Études..." (escolma de 1) Casteréde, J.: "Douze Études" (escolma de 1)</p>	<p>Concertos: Bach, C. P. E.: Concerto a elexir Mozart, W. A.: Concerto a elexir Devienne F.: Concerto a elexir Blanquer, A.: Concerto Vivaldi, A.: Concerto en la m FV/I/9 RV445 (piccolo)</p>	<p>Frauta e piano: Bach, J. S.: Sonata a elexir Schubert, F.: Introdución e variacións sobre "Trokne Blumen" Kuhlau, F.: Tres Fantasías Bonis, M.: Sonata, Op. 64 Franck, C.: Sonata en La M. Reinecke, C.: Sonata "Undine", Op. 167 Demerssemann, J. A.: 6º Solo de Concerto Tulou, J. L.: 5º Gran Solo, Op. 7 Sancan, P.: Sonatina Martin, F.: Ballade Taktakishvili, O.: Sonata Brotos, S.: Sonata, Op.21 Dutilleux, H.: Sonatina Concerto.: A.Blanquer Denisov, E.: Sonata Damaré, E.: Piccolo-polka (piccolo) Lovelock, W.: Scherzo-waltz (piccolo)</p>	<p>Frauta soa: Karg-Elert, S.: Sonata Appassionata, Op. 140 Hindemith, P.: Achte stücke Ibert, J.: Piéce Brotos, S.: Giravolts Buide, F.: Aria</p>

Programación Docente de FRAUTA TRAVESEIRA VIII

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización**DISCIPLINA FRAUTA TRAVESEIRA VIII**

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	FRAUTA
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	VENTO-MADEIRA								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	RICARDO PAZO GARCÍA
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	RICARDO PAZO GARCÍA
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE								12	Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	MANUEL MORALES FERNÁNDEZ				manuelmorales@csmvigo.com					
	FERNANDO RAÑA BARREIRO				fernandoranha@csmvigo.com					

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Desenvolvemento e perfeccionamento das capacidades artísticas, expresivas e técnicas do instrumento, así como dos hábitos de estudo. Coñecemento dos diferentes criterios interpretativos que conduzan a interpretación do repertorio máis representativo con valoración crítica, estilo propio e madurez creativa, así como a súa aplicación práctica na interpretación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Repertorio con Piano acompañante sendo inherente á súa esencia e existencia. Débese considerar tamén a estratexia de intentar relacionar dentro do posible, o contido propio da materia coa anteriormente mencionada e coa de Música de Cámara, permitindo que as tres se poidan complementar.
TRANSVERSAIS	T 1, 3, 6, 13, 15
XERAIS	X 1, 3, 6, 8, 11, 13, 21, 24
ESPECÍFICAS	EI 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas das diferentes épocas e estilos de dificultade adecuada a este nivel.	T1,13; X3,8,11,13; E11,2,4,5
2. Demostrar autonomía progresivamente maior para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: dicitación, articulación, fraseo, etc...	T3,6,15; X8,21,24; E14
3. Coñecer as diversas convencións interpretativas viventes nos distintos períodos da historia da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.	T13; X1,3,11,13; E1,4,5
4. Adestrar a memoria de maneira permanente.	T1,15; X1,8,24; E14
5. Perfeccionar o uso do vibrato dacordo coas esixencias interpretativas dos diferentes estilos.	T6,13; X8,21; E12,4
6. Profundizar na interpretación da música contemporánea e coñecer as súas grafías e efectos.	T13,15; X3,11,13,21; E1,4,5
7. Estudiar a obra musical a partir dos seus materiais constructivos e dos diferentes criterios que interveñen na súa comprensión e valoración.	T3; X1,3,8,13; E12,4
8. Potenciar o estudo dos instrumentos afíns (piccolo, frauta en sol, etc...)	T13; X6; E13,4

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Interpretación.	1.1. Perfeccionamento das capacidades artística, musical e técnica, que permitan abordar a interpretación do repertorio máis representativo do instrumento.	TODAS
2. Análise musical aplicada.	2.1. Coñecemento das linguaxes utilizadas nas obras propostas. 2.2. Diferenciación de estilos.	TODAS
3. Estudio do repertorio con instrumento acompañante.	3.1. Adecuación da afinación ao temperamento do piano. 3.2. Interacción e reacción na interpretación a dúo. 3.3. Diferenciación entre os roles solístico e camerístico. 3.4. Xestualidade axeitada á comunicación da intención musical.	TODAS
4. Estudio dos instrumentos afíns	4.1 Piccolo - 4.2 Frauta en Sol - 4.3 Frauta baixa	TODAS
5. Coñecemento dos principais compositores, escolas e tendencias da creación musical contemporánea.	5.1 Coñecemento das linguaxes utilizadas nas obras propostas. 5.2 Recursos máis comúns utilizados en textos musicais contemporáneos. 5.3. Diferenciación de estilos.	TODAS

6. Perfeccionamento do vibrato.	6.1 Utilización tendo en conta os criterios estilísticos e interpretativos. 6.2 Potenciamento da capacidade de discriminar o seu uso en función do contexto (afinación, empaste, fraseo, etc...)	TODAS
7. A memoria musical.	7.1 Análisis de elementos formais, rítmicos, melódicos, texturas, etc... 7.2 Adestramento progresivo da memoria	TODAS
8. Desenvolvemento da habilidade de repentizar obras de dificultade progresiva.	8.1 Automatismo e velocidade na lectura. 8.2 Comprensión dos elementos formais, harmónicos, temáticos, etc... 8.3 Exercicios prácticos.	TODAS
9. Práctica da improvisación.	9.1 Formación de criterios estéticos e estilísticos. 9.2 Potenciamento da estimulación creativa.	TODAS
10. A audición pública.	10.1 Normas de comportamento imprescindibles para a interpretación escénica.	2
Total de sesións por cuatrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Clases prácticas	12	214	226
Audicións	3	30	33
Titorías	1	1	2
Actividades complementarias	3	30	33
Actividades introductorias	3	30	33
Actividades de consolidación	3	30	33
Total de horas por cuatrimestre			360

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe	20%	T3,15; X8,21; E12,5
Audición de aula	Valoraranse as capacidades de contido relativo á técnica do instrumento (escalas e estudos) a través da realización dunha Audición de Aula, recollendo as impresións e incidencias nunha ficha de audición.	30%	T13,15; X21; E14,5
Audición pública	Valorarase o control técnico, fidelidade ao texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estéticas das pezas, a capacidade artística e de comunicación. As impresións e incidencias serán recollidas nunha ficha de audición.	50%	T13; X1,3,13,21; E11,2,4,5
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado.			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe	20%	T3,15; X8,21; E12,5
Audición de aula	Valoraranse as capacidades de contido relativo á técnica do instrumento (escalas e estudos) a través da realización dunha Audición de Aula, recollendo as impresións e incidencias nunha ficha de audición.	30%	T13,15; X21; E14,5
Audición pública	Valorarase o control técnico, fidelidade ao texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estéticas das pezas, a capacidade artística e de comunicación. As impresións e incidencias serán recollidas nunha ficha de audición.	50%	T13; X1,3,13,21; E11,2,4,5
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
	Ver avaliación extraordinaria.		
EXTRAORDINARIA			
Audición de aula	Valoraranse as capacidades de contido relativo á técnica do instrumento (escalas e estudos) a través da realización dunha Audición de Aula, recollendo as impresións e incidencias nunha ficha de audición.	40%	T13,15; X21; E14,5
Audición pública	Valorarase o control técnico, fidelidade ao texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estéticas das pezas, a capacidade artística e de comunicación. As impresións e incidencias serán recollidas nunha ficha de audición.	60%	T13; X1,3,13,21; E11,2,4,5
ERASMUS			

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Prof. Manuel Morales

Exercicios:

Teoría y práctica de la flauta T. Wye
Sete exercicios diarios Reichert
A técnica da embocadura P. Bernold
17 exercicios diarios Taffanel y Gaubert
Escalas e arpexios (480 exercicios.) M. Moyses
Desenvolvemento do son a través da interpretación M. Moyses
De la Sonorité M. Moyses
Como manterse en forma M. Moyses
Tratado de los parciales F. J. López Rodríguez

CUARTO CURSO

VIII

Estudos:

24 Caprichos N. Paganini (escolma de 4 entre os seguintes números: 1, 4, 5, 10, 11, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24)
30 Estudios Op.107 S. Karg-Elert (escolma de 6 dos números 24 ao 30)
Offermans: Para o frautista contemporáneo (escolma dun)
Flying lessons (escolma dun) de R. Dick

VII e VIII

Obras:

Concerto a elexir C. P. E. Bach
Sonata a elexir J. S. Bach
Concerto a elexir W. A. Mozart
Concertino Nº 2 Op. 48 G. Briccialdi
Concerto en mi m S. Mercadante
Concerto en re m Op. 69 W. B. Molique
Gran Solo a elexir J. Demersseman
Gran Solo a elexir J. L. Tulou
Concerto A. Khatchaturian
Concerto J. Ibert

Concerto C. Nielsen
 Concerto A. Jolivet
 Concerto K. Penderecki
 Concerto Op. 70 A. Sallinen
 Suite en Concerto A. Jolivet
 Concierto Pastoral J. Rodrigo Chant de Linos A. Jolivet
 Sonata Op.94. S. Prokofiev
 Sonatina P. Boulez
 Sonata Op.23 L. Liebermann
 Concerto en Do M A. Vivaldi (piccolo)
 Concerto Op. 50 (piccolo) L. Liebermann
 Concerto para piccolo. S. Brotóns

Frauta soa:

Cassandra's Dream Song. B. Ferneyhough
 (t) air (e). H. Holliger
 Passacaglia E. Dohnány
 Cinq Incantations A. Jolivet
 Sequenza L. Berio
 Debla C. Halffter
 Zoom Tube I. Clarke
 Promenade sur un corps. L. de Pablo
 Quays. G. Scelsi

Prof. Fernando Raña
REFERENCIAS BÁSICAS

Estudo técnico complementario	Estudos orientativos
Bernold, P.: A Técnica da Embocadura Wye, T.: Teoría e Práctica da Frauta	Köhler, E.: 30 Estudios op. 75 Jeanjean, P.: Estudios Modernos

Reichert, A.: Sete exercicios diarios Taffanel, P e Gaubert, P.: 17 exercicios diarios Moyse, M.: Escalas e arpexios (480 exercicios) Moyse, M.: Desenvolvemento do son a través da interpretación Moyse, M.: "De la Sonorité" Moyse, M.: Como manterse en forma López Rodríguez, F. J.: Tratado de los Parciales Graf, P.L.: "Check-Up"	Bistch, M.: "Douze Études pour la flute" M. Bistch Casterède, J.: "Douze Études" Paganini, N.: 24 caprichos Karg-Elert, S.: Estudios op. 107
---	---

CUARTO CURSO

Repertorio cuadrimestral: os estudos fixados de cada volume xunto con dúas obras da lista orientativa e o traballo técnico complementario

VIII	Estudos: Paganini, N.: 24 caprichos (escolma de 6) Karg-Elert, S.: Estudios op. 107 (escolma de 7) Bistch, M.: "Douze Études..." (escolma de 2) Casterède, J.: "Douze Études" (escolma de 2)	Concertos: Bach, C. P. E.: Concerto a elexir Mozart, W. A.: Concerto a elexir Mercadante, S.: Concerto en mi m Verhey, T.: Concerto Nº1, Op. 43 Mendelssóhn, F.: Concerto en Mim, Op. 64 Khatchaturian, A.: Concerto Ibert, J.: Concerto Nielsen, C.: Concerto Jolivet, A.: Concerto Rodrigo, J.: Concierto Pastoral Sallinen, A.: Concerto Op. 70 Penderecki, K.: Concerto Vivaldi, A.: Concerto en Do M (piccolo) Liebermann, L.: Concerto Op. 50 (piccolo) L. Liebermann Brotos, S.: Concerto para piccolo "Dialogues amb Axel" S. Brotos	Frauta e piano: Bach, J. S.: Sonata a elexir Demerssemann, J.: Gran Solo a elexir Tulou, J. L.: Gran Solo a elexir Feld, J.: Sonata Liebermann, L.: Sonata Op. 23 Jolivet, A.: Suite en Concerto (percusión) Jolivet, A.: Chant de Linos Prokofiev, S.: Sonata en Re M Bozza, E.: Agrestide Boulez, P.: Sonatina	Frauta soa: Dohnány, E.: Passacaglia, Op. 48 Nº 2 Jolivet, A.: Cinq Incantations Berio, L.: Sequenza L. Halffter, C.: Debla C. Holliger, H.: (t) air (e) De Pablo, L.: Concicionado (fruta en sol) Clarke, I.: "Zoom Tube"
-------------	---	--	---	--

Programación Docente de FRAUTA TRAVESEIRA V-VII

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA FRAUTA TRAVESEIRA V-VII

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	FRAUTA
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	VENTO-MADEIRA								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	RICARDO PAZO GARCÍA
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	RICARDO PAZO GARCÍA
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE					10	10	10		Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	MANUEL MORALES FERNÁNDEZ				manuelmorales@csmvigo.com					
	FERNANDO RAÑA BARREIRO				fernandoranha@csmvigo.com					

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Desenvolvemento e perfeccionamento das capacidades artísticas, expresivas e técnicas do instrumento, así como dos hábitos de estudo. Coñecemento dos diferentes criterios interpretativos que conduzan a interpretación do repertorio máis representativo con valoración crítica, estilo propio e madurez creativa, así como a súa aplicación práctica na interpretación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Repertorio con Piano acompañante sendo inherente á súa esencia e existencia. Débese considerar tamén a estratexia de intentar relacionar dentro do posible, o contido propio da materia coa anteriormente mencionada e coa de Música de Cámara, permitindo que as tres se poidan complementar.
TRANSVERSAIS	T 1, 3, 6, 13, 15
XERAIS	X 1, 3, 6, 8, 11, 13, 21, 24
ESPECÍFICAS	EI 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas das diferentes épocas e estilos de dificultade adecuada a este nivel.	T1,13; X3,8,11,13; E11,2,4,5
2. Demostrar autonomía progresivamente maior para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: dicitación, articulación, fraseo, etc...	T3,6,15; X8,21,24; E14
3. Coñecer as diversas convencións interpretativas viventes nos distintos períodos da historia da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.	T13; X1,3,11,13; E1,4,5
4. Adestrar a memoria de maneira permanente.	T1,15; X1,8,24; E14
5. Perfeccionar o uso do vibrato dacordo coas esixencias interpretativas dos diferentes estilos.	T6,13; X8,21; E12,4
6. Profundizar na interpretación da música contemporánea e coñecer as súas grafías e efectos.	T13,15;X3,11,13,21; E11,4,5
7. Estudiar a obra musical a partir dos seus materiais constructivos e dos diferentes criterios que interveñen na súa comprensión e valoración.	T3; X1,3,8,13; E12,4
8. Potenciar o estudo dos instrumentos afíns (piccolo, frauta en sol, etc...)	T13; X6; E13,4

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Interpretación.	1.1. Perfeccionamento das capacidades artística, musical e técnica, que permitan abordar a interpretación do repertorio máis representativo do instrumento.	TODAS
2. Análise musical aplicada.	2.1. Coñecemento das linguaxes utilizadas nas obras propostas. 2.2. Diferenciación de estilos.	TODAS
3. Estudio do repertorio con instrumento acompañante.	3.1. Adecuación da afinación ao temperamento do piano. 3.2. Interacción e reacción na interpretación a dúo. 3.3. Diferenciación entre os roles solístico e camerístico. 3.4. Xestualidade axeitada á comunicación da intención musical.	TODAS
4. Estudio dos instrumentos afíns	4.1 Piccolo - 4.2 Frauta en Sol - 4.3 Frauta baixa	TODAS
5. Coñecemento dos principais compositores, escolas e tendencias da creación musical contemporánea.	5.1 Coñecemento das linguaxes utilizadas nas obras propostas. 5.2 Recursos máis comúns utilizados en textos musicais contemporáneos. 5.3. Diferenciación de estilos.	TODAS

6. Perfeccionamento do vibrato.	6.1 Utilización tendo en conta os criterios estilísticos e interpretativos. 6.2 Potenciamento da capacidade de discriminar o seu uso en función do contexto (afinación, empaste, fraseo, etc...)	TODAS
7. A memoria musical.	7.1 Análisis de elementos formais, rítmicos, melódicos, texturas, etc... 7.2 Adestramento progresivo da memoria	TODAS
8. Desenvolvemento da habilidade de repentinizar obras de dificultade progresiva.	8.1 Automatismo e velocidade na lectura. 8.2 Comprensión dos elementos formais, harmónicos, temáticos, etc... 8.3 Exercicios prácticos.	TODAS
9. Práctica da improvisación.	9.1 Formación de criterios estéticos e estilísticos. 9.2 Potenciamento da estimulación creativa.	TODAS
10. A audición pública.	10.1 Normas de comportamento imprescindibles para a interpretación escénica.	2
Total de sesións por cuadrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Clases prácticas	12	154	166
Audicións	3	30	33
Titorías	1	1	2
Actividades complementarias	3	30	33
Actividades introductorias	3	30	33
Actividades de consolidación	3	30	33
Total de horas por cuadrimestre			300

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe	20%	T3,15; X8,21; E12,5
Audición de aula	Valoraranse as capacidades de contido relativo á técnica do instrumento (escalas e estudos) a través da realización dunha Audición de Aula, recollendo as impresións e incidencias nunha ficha de audición.	30%	T13,15; X21; E14,5
Audición pública	Valorarase o control técnico, fidelidade ao texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estéticas das pezas, a capacidade artística e de comunicación. As impresións e incidencias serán recollidas nunha ficha de audición.	50%	T13; X1,3,13,21; E11,2,4,5
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado.			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe	20%	T3,15; X8,21; E12,5
Audición de aula	Valoraranse as capacidades de contido relativo á técnica do instrumento (escalas e estudos) a través da realización dunha Audición de Aula, recollendo as impresións e incidencias nunha ficha de audición.	30%	T13,15; X21; E14,5
Audición pública	Valorarase o control técnico, fidelidade ao texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estéticas das pezas, a capacidade artística e de comunicación. As impresións e incidencias serán recollidas nunha ficha de audición.	50%	T13; X1,3,13,21; E11,2,4,5
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
	Ver avaliación extraordinaria.		
EXTRAORDINARIA			
Audición de aula	Valoraranse as capacidades de contido relativo á técnica do instrumento (escalas e estudos) a través da realización dunha Audición de Aula, recollendo as impresións e incidencias nunha ficha de audición.	40%	T13,15; X21; E14,5
Audición pública	Valorarase o control técnico, fidelidade ao texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estéticas das pezas, a capacidade artística e de comunicación. As impresións e incidencias serán recollidas nunha ficha de audición.	60%	T13; X1,3,13,21; E11,2,4,5
ERASMUS			

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Prof. Manuel Morales

Exercicios:

Teoría y práctica de la flauta T. Wye
Sete exercicios diarios Reichert
A técnica da embocadura P. Bernold
17 exercicios diarios Taffanel y Gaubert
Escalas e arpejos (480 exercicios.) M. Moyse
Desenvolvemento do son a través da interpretación M. Moyse
De la Sonorité M. Moyse
Como manterse en forma M. Moyse
Tratado de los parciales F. J. López Rodríguez

TERCEIRO CURSO

V

Estudos:

24 Caprichos N. Paganini (escolma de 5 dos seguintes números: 2, 3 (Ed. Gallois), 6 (G), 7, 8, 9 (G), 12, 13, 14, 15, 16, 23). Aconséllase o traballo dos estudos marcados entre paréntese coa edición de Patrick Gallois)

30 Estudios Op. 107 S. Karg-Elert (escolma de 6 do número 1 ao 8)

Offermans: Para o frautista contemporáneo (escolma dun)

VI

24 Caprichos N. Paganini (escolma de 4 dos seguintes números: 2, 3 (Ed. Gallois), 6 (G), 7, 8, 9 (G), 12, 13, 14, 15, 16, 23). Aconséllase o traballo dos estudos marcados entre paréntese coa edición de Patrick Gallois).

30 Estudios Op. 107 S. Karg-Elert (escolma de 5 do número 9 ao 15)

Offermans: Para o frautista contemporáneo (escolma dun)

Flying lessons (escolma dun) de R. Dick

V e VI

Obras:

Concerto a elexir C. P. E. Bach

Sonata a elexir J. S. Bach

Concerto a elexir W. A. Mozart

Moto Perpetuo, Op. 8 J. Andersen

Concerto en Si m. B. Romberg

Nel cor Piu, Op. 4 Th. Boëhm

Gran Sonata Concertante Op. 85 F. Kuhlau

Gran Solo a elexir J. Demersseman

Gran Solo a elexir J. L. Tulou

Concerto en Re M C. Reinecke

Impromptu A. Pépin

Sonata J. Feld

Sonata R. Muczynski

O Mirlo Negro O. Messiaën

Agrestide E. Bozza

Sonata Op.21 S. Brotons

Sonata W. Piston

Concerto J. Rivier

Concerto (Sonata Núm. 2) S. Brotons

Sonate, Op. 121 M. Arnold

Concierto en la m FVI/9 RV445 (piccolo) A. Vivaldi

Le Tombeau de Mireille (piccolo) H. Tomas

Cinco Pezas sen título (piccolo) C. Matthews

Frauta soa:

Look Out. R. Dick

Oiseaux Tendres J. Rivier

Fantasia para flauta. M. Arnold

Sonata Op.24. J. La Montaine

Mei. K. Fukushima

Cadenza de dimensiõni. B. Maderna

Honami. W. Offermans

Preludio para a frauta de Xade. C. Chaynes

The Great Train Race. I. Clark

CUARTO CURSO

VII

Estudos:

24 Caprichos N. Paganini (escolma de 4 entre os seguintes números: 1, 4, 5, 10, 11, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24)

30 Estudios Op.107 S. Karg-Elert
(escolma de 6 dos números 16 ao 23)

Offermans: Para o frautista contemporáneo (escolma dun)

Flying lessons (escolma dun) de R. Dick

Prof. Fernando Raña REFERENCIAS BÁSICAS

Estudo técnico complementario	Estudos orientativos
Bernold, P.: A Técnica da Embocadura Wye, T.: Teoría e Práctica da Frauta Reichert, A.: Sete exercicios diarios Taffanel, P e Gaubert, P.: 17 exercicios diarios Moyse, M.: Escalas e arpexios (480 exercicios) Moyse, M.: Desenvolvemento do son a través da interpretación Moyse, M.: "De la Sonorité" Moyse, M.: Como manterse en forma López Rodríguez, F. J.: Tratado de los Parciales Graf, P.L.: "Check-Up"	Köhler, E.: 30 Estudios op. 75 Jeanjean, P.: Estudos Modernos Bistch, M.: "Douze Études pour la flute" M. Bistch Casterède, J.: "Douze Études" Paganini, N.: 24 caprichos Karg-Elert, S.: Estudios op. 107

TERCEIRO CURSO

Repertorio cuadrimestral: os estudos fixados de cada volume xunto con dúas obras da lista orientativa e o traballo técnico complementario

V	Estudos:	Concertos:	Frauta e piano:	Frauta soa:
V	Paganini ,N.: 24 caprichos (escolma de 6) Karg-Elert , S.: Estudios op. 107 (escolma de 8) Bistch, M: "Douze Études..." (escolma de 2) Casterède, J: "Douze Études" (escolma de 2)	Bach, C. P. E.: Concerto a elexir Mozart, W. A.: Concerto a elexir Devienne F.: Concerto a elexir Romberg, B.: Concerto en Si m. Moliq, W. B.: Concerto en rem, Op. 69 Briccialdi, G.: Concertino N°2, Op. 48 Reinecke, C.: Concerto en Re M Rivier, J.: Concerto Brotons, S.: Concerto/Sonata N°2 Vivaldi, A.: Concerto en la m FVI/9 RV445 (piccolo)	Bach, J. S.: Sonata a elexir Andersen, J.: Moto Perpetuo, Op. 8 Boëhm, Th.: Nel cor Piu, Op. 4 Kuhlau, F.: Gran Sonata Concertante Op. 85 Demerssemann, J.: Gran Solo a elexir Tulou, J. L.: Gran Solo a elexir Pépin, A.: Impromptu Muczynski, R.: Sonata Messiaën, O.: "Le Merle Noir" Brotons, S.: Concerto/Sonata N°2 Arnold, M.: Sonate, Op. 121 Díaz, P.: Tres miniaturas para flauta y piano Tomasi, H.: Le Tombeau de Mireille (piccolo) (percusión) Matthews, C.: "Five Untitled Pieces" (piccolo)	Dick, R.: Look Out Rivier, J.: "Oiseaux Tendres" Arnold, M.: Fantasía para flauta La Montaine, J.: Sonata Op.24 Fukushima, K.: Mei Clarke, I.: "The Great Train Race"
VI	Paganini ,N.: 24 caprichos (escolma de 6) Karg-Elert , S.: Estudios op. 107 (escolma de 7) Bistch, M: "Douze Études..." (escolma de 2) Casterède, J: "Douze Études" (escolma de 2)	Bach, C. P. E.: Concerto a elexir Mozart, W. A.: Concerto a elexir Devienne F.: Concerto a elexir Romberg, B.: Concerto en Si m. Moliq, W. B.: Concerto en rem, Op. 69 Briccialdi, G.: Concertino N°2, Op. 48 Reinecke, C.: Concerto en Re M Rivier, J.: Concerto	Bach, J. S.: Sonata a elexir Andersen, J.: Moto Perpetuo, Op. 8 Boëhm, Th.: Nel cor Piu, Op. 4 Kuhlau, F.: Gran Sonata Concertante Op. 85 Demerssemann, J.: Gran Solo a elexir Tulou, J. L.: Gran Solo a elexir Pépin, A.: Impromptu Muczynski, R.: Sonata (obrigda) Messiaën, O.: "Le Merle Noir"	Dick, R.: Look Out Rivier, J.: "Oiseaux Tendres" Arnold, M.: Fantasía para flauta La Montaine, J.: Sonata Op.24 Fukushima, K.: Mei Clarke, I.: "The Great Train Race"

		Brotos, S.: Concerto/Sonata N°2 Vivaldi, A.: Concerto en la m FVI/9 RV445 (piccolo)	Brotos, S.: Concerto/Sonata N°2 Díaz, P.: Tres miniaturas para flauta y piano Arnold, M.: Sonate, Op. 121 Tomasi, H.: Le Tombeau de Mireille (piccolo) (percusión) Matthews, C.: "Five Untitled Pieces" (piccolo)	
CUARTO CURSO				
Repertorio cuatrimestral: os estudos fixados de cada volume xunto con dúas obras da lista orientativa e o traballo técnico complementario				
VII	Estudos: Paganini, N.: 24 caprichos (escolma de 6) Karg-Elert, S.: Estudios op. 107 (escolma de 8) Bistch, M.: "Douze Études..." (escolma de 2) Casterède, J.: "Douze Études" (escolma de 2)	Concertos: Bach, C. P. E.: Concerto a elexir Mozart, W. A.: Concerto a elexir Mercadante, S.: Concerto en mi m Verhey, T.: Concerto N°1, Op. 43 Mendelssohn, F.: Concerto en Mim, Op. 64 Khatchaturian, A.: Concerto Ibert, J.: Concerto Nielsen, C.: Concerto Jolivet, A.: Concerto Rodrigo, J.: Concierto Pastoral Sallinen, A.: Concerto Op. 70 Penderecki, K.: Concerto Vivaldi, A.: Concerto en Do M (piccolo) Liebermann, L.: Concerto Op. 50 (piccolo) L. Liebermann Brotos, S.: Concerto para piccolo "Dialogues amb Áxel" S. Brotos	Frauta e piano: Bach, J. S.: Sonata a elexir Demerssemann, J.: Gran Solo a elexir Tulou, J. L.: Gran Solo a elexir Feld, J.: Sonata Liebermann, L.: Sonata Op. 23 Jolivet, A.: Suite en Concerto (percusión) Jolivet, A.: Chant de Linos Prokofiev, S.: Sonata en Re M Bozza, E.: Agrestide Boulez, P.: Sonatina	Frauta soa: Dohnány, E.: Passacaglia, Op. 48 N° 2 Jolivet, A.: Cinq Incantations Berio, L.: Sequenza L. Halffter, C.: Debla C. Holliger, H.: (t) air (e) De Pablo, L.: Concicionado (frauta en sol) Clarke, I.: "Zoom Tube"

Programación Docente de Pedagogía e didáctica instrumental de Fruta travesera

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA Pedagogía e didáctica instrumental de Fruta travesera

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	FRAUTA
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO									XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Ricardo Pazo García
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Ricardo Pazo García
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1
ETCS/ CUADRIMESTRE							3		Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	MANUEL MORALES FERNÁNDEZ				manuelmorales@csmvigo.com					

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Preparación para a práctica docente. Desenvolvemento da capacidade de transmisión dos coñecementos adquiridos. Estudo das estratexias e recursos didácticos necesarios para adocencia.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Repertorio con Piano acompañante sendo inherente á súa esencia e existencia. Débese considerar tamén a estratexia de intentar relacionar dentro do posible, o contido propio da materia coa anteriormente mencionada e coa de Música de Cámara, permitindo que as tres se poidan complementar.
TRANSVERSAIS	T 1, 2, 3, 4, 8, 15
XERAIS	X 5, 10, 19, 24, 25, 26
ESPECÍFICAS	EP 2, 8, 9 El 6

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Seleccionar e elaborar materiais de ensino/aprendizaxe en función dos diferentes graos e ciclos e /ouidades das ensinanzas musicaisregradas e non regradas.	T 1, 2, 4, 15 X 5, 10, 19, 26 Ep 2, 8 El 6
2. Deseñar un proceso de avaliación sistemática das actividades utilizadas nas aulas que contemple aos alumnos, docentes, programacións e institucións implicados no proceso de TODAS ensino/aprendizaxe.	T 1, 3, 8, 15 X 10, 19, 24 EP 8, 9
3. Dominar as diversas posibilidades que nos ofrecen as novas tecnoloxías na preparación e impartición dos contidos.	T 3, 4, 8 X 5, 25, 26 EP 2, 8, 9

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
I. Selección e elaboración de materiais didácticos	1.- Organización sistemática das principaiscoleccións de estudos e exercicios dos séculos XVIII, XIX e XX. 2.- Elaboración dunconxunto de recursos materiaisaxeitados para un curso ou ciclo do Grao Elemental ou Profesional de Música. 3.- Análise do contido dos principais textos teórico-pedagóxicos en linguacastelá referidos ao clarinete. 4.- Recensión sobre algún texto/artigo de carácter pedagóxico en lingua inglesa/francesa/italiana.	8
II. Deseño de unidades didácticas	1.- Elaboración dunhaUnidade Didáctica destinada a un curso de Grao Elemental da especialidade. 2.- Elaboración dunhaUnidade Didáctica destinada a un curso de Grao Profesional da especialidade. 3.- Elaboración dunha Programación didáctica.	4
III. Recursos musicais na WEB	1.- Pescuda nos foros especializados, WEBS de partituras gratuitas, YouTube, e similares axeitados para o seu uso nas aulas.	2
IV. Desenvolvemento dunha clase práctica	1.- Aplicación dos contidos desenvolvidos ao longo do cuadrimestre nunha clase práctica destinada a un discente da materia de 2ºInstrumento oudoutras especialidades (nivel elemental ou profesional).	2
	Total de sesións por cuadrimestre	16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Clases prácticas	12		12
Clase práctica do discente	2		2
Titorías	2		2
Traballo persoal		74	74
Total de sesións por cuadrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. Valorarase a implicación do alumno e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	50%	T 1, 2, 3, 4, 8 X 5, 19, 24 EP 2, 8, 9 EI 6
Traballo escrito	Valoraranse as capacidades investigadoras na materia proposta así como a presentación de contidos e organización do traballo.	50%	T 1, 3, 4, 15 X 5, 10, 25, 26 EP 2 EI 6
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. Valorarase a implicación do alumno e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	50%	T 1, 2, 3, 4, 8 X 5, 19, 24 EP 2, 8, 9 EI 6
Traballo escrito	Valoraranse as capacidades investigadoras na materia proposta así como a presentación de contidos e organización do traballo.	50%	T 1, 3, 4, 15 X 5, 10, 25, 26 EP 2 EI 6
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Ver avaliación extraordinaria			
EXTRAORDINARIA			
Traballo escrito	Valoraranse as capacidades investigadoras na materia proposta así como a presentación de contidos e organización do traballo.	100%	T 1, 3, 4, 15 X 5, 10, 25, 26 EP 2 EI 6

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que establece a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- Cebriá, P., Ortega, R.J. y Fernández J.E.: La clase colectiva para instrumentos de viento. Fundamentos básicos para su programación, su orientación y su evaluación. MundimúsicaGarijo. Madrid 1996
- Escribano, A : Aprender a enseñar, fundamentos de didáctica general. Universidad de Castilla La Mancha. Cuenca 2008
- Gericó, J y López, F.J.: La didáctica de la flauta en España desde 1800 hasta nuestros días. Dasi-Flauta ediciones. Valencia 2008
- González, C.: Flauta a 3. Mètode de flauta travessera per a pedagogia de grup (I-IV). DINSIC Publicacions Musicals. Barcelona 2007
- Mather, R.: The Art of Playing the Flute. III Volumes. Romney Press. Iowa 1989
- McBrearty, A.: Content Analysis of Selected Experts' Flute Pedagogy Texts and Comparison with Common Flute Method Books for Beginners. Tese D.M.A. University of Rochester, Nova Iorque, 2010
- Medina Revilla y Mata. F.S. (coords): didáctica general. Pearson Prentice Hall. Uned Madrid 2009
- Portillo, D.: La clase de flauta travesera. Unidades didácticas, ideas y recursos. Procompalpublicaciones. Almería 2007
- Watson, R.A.: The Flute Pedagogy of Toshio Takahashi. Tese D.M.A. Athens, University of Georgia, 2011
- Wye, T.: Flute Class. A group teaching book for students and teachers. Novello. Londres 1992

Programación Docente de Repertorio Orquestral I-IV

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA Repertorio Orquestral de frauta traveseira I-IV

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN							ITINERARIO	FRAUTA	
CARÁCTER	B) Obrigatoria							TIPO DE CLASES	Individual	
DEPARTAMENTO	VENTO-MADEIRA							XEFE/A DO DEPARTAMENTO	RICARDO PAZO GARCÍA	
CURSOS	1.º curso	2.º curso	3.º curso			4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	RICARDO PAZO GARCÍA	
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1
ETCS/ CUADRIMESTRE	3	3	3	3					Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	MANUEL MORALES FERNÁNDEZ				manuelmorales@csmvigo.com					
	FERNANDO RAÑA BARREIRO				fernandoranha@csmvigo.com					

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo e práctica da literatura orquestral. Afondamento se é o caso, dos roles de cada instrumento dentro da sección. Desenvolvemento se é o caso, das capacidades técnicas e expresivas dos instrumentos afíns. Estudo da práctica dos instrumentos afíns se é o caso, no repertorio orquestral.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Instrumento.
TRANSVERSAIS	T 1, 3, 6, 13
XERAIS	X 3, 6, 8, 10, 11, 15
ESPECÍFICAS	EI 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Aplicar, en todo momento, a audición polifónica para escoitar simultaneamente as diferentes partes ó mesmo tempo que se executa a propia.	T 13 X 8 EI 3, 4, 5, 9
Empregar unha ampla e variada gama sonora de maneira que o axuste de son se realice en función dos demais instrumentos do conxunto e das necesidades estilísticas e interpretativas da obra.	T 3, 13, X 8 EI 1, 3, 4, 8, 9, 10
Profundar no coñecemento dos diferentes estilos e dos recursos interpretativos de cada un deles.	T 6 X 3, 8, 11, 15 EI 1, 4, 5
Domina-lo propio instrumento de acordo coas esixencias de cada obra.	T 1, 3, 6, 13, X 3, 8 EI 1, 4, 5
Ler a primeira vista cun nivel que permita a montaxe fluída das obras.	T 3, 13 X 3, 8 EI 7, 9
Interpretar obras representativas do repertorio sinfónico de acordo co seu nivel instrumental.	T 3, 6 X 3, 8, 11, 15 EI 1, 4, 5, 10
Respecta-las normas que esixe toda actuación en grupo: afinación previa, atención continua, valoración do traballo colectivo, etc... e responsabilizarse en todo momento delas.	T 1, 3, 6, 13, X 3, 8 EI 3, 4, 8, 9, 10

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Interpretación de solos ou tutti	1. Interpretación de solos ou tutti en tódolos ámbitos orquestrais. 1.1. Sinfónico. 1.2. Oratorios. 1.3. Óperas. 1.4. Ballets. 1.5. Teatro musical.	Todas
2. Aspectos técnicos	2. Traballo dos aspectos técnicos necesarios para abordar o Repertorio Orquestral de cada Instrumento.	Todas

	2.1. Afinación. 2.2. Dinámicas. 2.3. Matices. 2.4. Homoxeneidade entre rexistros. 2.5. Articulación.	
3. Perfeccionamento interpretativo	3. Perfeccionamento das capacidades necesarias para aborda- la interpretación do repertorio máis representativo do instrumento na Orquesta. 3.1. Dende o punto de vista artístico. 3.2. Dende o punto de vista musical. 3.3. Dende o punto de vista técnico.	Todas
4. O transporte e a lectura a vista.	4.1. Práctica da Lectura a vista: recursos. 4.2. Exercicios prácticos. 4.3. Traballo de pasaxes orquestrais en diferentes tonalidades.	Todas
5. Interpretación con instrumentos afíns.	5. Interpretación do repertorio orquestral con diferentes instrumentos de cada unha das familia. 5.1. Piccolo. 5.2. Frauta en Sol. 5.3. Frauta Baixa.	Todas
6. Audición pública do repertorio.	6.1. Reprodución das características dunha proba de admisión a unha orquestra profesional. 6.2. Situación de interpretación real na orquestra.	Todas
7. Normas na orquestra	7. Coñecemento e valoración e práctica das normas de comportamento na orquestra. 7.1. Respecto ó director. 7.2. Cos compañeiros. 7.3. Co público	Todas
8. Análise musical	8. Coñecemento e práctica da análise musical aplicada a obras traballadas durante o curso, coa finalidade de obter unha interpretación máis madura e coherente 8.1 Coñecemento das linguaxes utilizadas nas obras propostas. 8.2. Diferenciación de estilos. 8.3. Recursos máis comúns utilizados en textos musicais contemporáneos.	Todas
9. Interpretación pública	9.1 Normas de comportamento imprescindibles para a interpretación escénica.	Todas
Total de sesións por cuadrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Clases prácticas	17	44	61
Audicións	2	10	12
Titorías	1	1	2
Actividades complementarias	3	6	9
Actividades introductorias	1	2	3
Actividades de consolidación	1	2	3
Total de horas por cuadrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe.	T 1, 3, 6, 13 X 3, 8, 10, 15 EI 2, 3, 4, 7, 8, 9	30%
	Valorarase a implicación do alumno e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.		
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética dos extractos orquestrais, a capacidade artística e de comunicación. As impresións e incidencias serán recollidas nunha ficha de audición.	T 1, 3, 6, 13 X 3, 6, 8, 11 EI 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8	70%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe.	T 1, 3, 6, 13 X 3, 8, 10, 15 EI 2, 3, 4, 7, 8, 9	30%
	Valorarase a implicación do alumno e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.		
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética dos extractos orquestrais, a capacidade artística e de comunicación. As impresións e incidencias serán recollidas nunha ficha de audición.	T 1, 3, 6, 13 X 3, 6, 8, 11 EI 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8	70%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
	Ver avaliación extraordinaria		
EXTRAORDINARIA			
Audición pública	Proba práctica: programa integrado polos extractos orquestrais que aparecen na bibliografía do cuadrimestre	T 1, 3, 6, 13 X 3, 6, 8, 11 EI 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8	100%
	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación, a autonomía non desenvolvemento e aplicación destas capacidades.		
ERASMUS			

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- Orchestral Excerpts from the Symphonic Repertoire for Flute (10 volumes). IMC (J. Wummer)
- Orchester Probespiel. Test Pieces for Orchestral Auditions Flute and Piccolo. C.F.Peters (C.Dürichen e S.Kratsch), 1991.
- The Orchestral Musician's CD-ROM Library. Flute (12 volumes). CD Sheet Music LLC, 2009.
- Diferentes versións do repertorio a traballar durante o curso en calquera formato: CD, DVD, etc...

Repertorio Cuadrimestral: 6 extractos cuadrimestrais extraídos do grupo A e 4 extractos cuadrimestrais extraídos do grupo B

Grupo A		Grupo B	C	
1º	Bach, J.S. - Pasión según San Mateo Beethoven, L - Overtura Leonore III Ravel, M. – Bolero Ravel, M. - Daphnis e Chloé Brahms, J. - Sinfonía nº 4 Bartók, B. - Concerto para orquestra Fragmento sinfónico a 2 frautas	Mendelssohn, F. - Soño dunha noite de verán Bizet, G. – Carmen Bizet, G. - L'Arlésienne Delibes, L. - Coppélia Hindemith, P. - Metamorfosis sinfónicas Debussy, C. - Prélude à l'après-midi d'un faune	Rossini, G. - A Pega Ladroa Ravel, M. - Ma Mère l'Oye Ravel, M. - Concierto para piano Ravel, M. - Daphnis e Chloé Beethoven, L - Sinfonía nº 9 Mozart, W.A. - A Fruta Máxima Verdi, G. – Falstaff Bizet, G. - Carmen	Traballo técnico complementario
2º	Gluck, C.W. – Orpheus Mozart, W.A. - D. Giovanni Beethoven, L - Sinfonía nº 3 Dvorak, A. – Sinfonía nº8 Ravel, M. - Daphnis e Chloé Rossini, G. - Guillermo Tell	Prokofiev, S. - Pedro e o Lobo Stravinsky, I. – Dumbarton Oaks Debussy, C. - Prélude à l'après-midi d'un faune Mendelssohn, F. - Soño dunha noite de verán Beethoven, L - Sinfonía nº 4 Kodaly, Z. - Danzas de Galanta	Rossini, G. – Semiramide Ravel, M. - Bolero (as dúas voces) Hindemith, P. - Nobilissima vision Kodaly, Z. - Danzas de Galanta Delibes, L. - Coppélia Verdi, G. - Il Trovatore Shostakovitch, D. - Sinfonía nº 7 Verdi, G. - Otello	

Programación Docente de Repertorio Orquestral V-VI

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA Repertorio Orquestral de frauta traveseira V-VI

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN							ITINERARIO	FRAUTA	
CARÁCTER	B) Obrigatoria							TIPO DE CLASES	Individual	
DEPARTAMENTO	VENTO-MADEIRA							XEFE/A DO DEPARTAMENTO	RICARDO PAZO GARCÍA	
CURSOS	1.º curso	2.º curso	3.º curso			4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	RICARDO PAZO GARCÍA	
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1
ETCS/ CUADRIMESTRE					3,5	3,5			Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	MANUEL MORALES FERNÁNDEZ				manuelmorales@csmvigo.com					
	FERNANDO RAÑA BARREIRO				femandoranha@csmvigo.com					

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo e práctica da literatura orquestral. Afondamento se é o caso, dos roles de cada instrumento dentro da sección. Desenvolvemento se é o caso, das capacidades técnicas e expresivas dos instrumentos afíns. Estudo da práctica dos instrumentos afíns se é o caso, no repertorio orquestral.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Instrumento.
TRANSVERSAIS	T 1, 3, 6, 13
XERAIS	X 3, 6, 8, 10, 11, 15
ESPECÍFICAS	EI 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Aplicar, en todo momento, a audición polifónica para escoitar simultaneamente as diferentes partes ó mesmo tempo que se executa a propia.	T 13 X 8 EI 3, 4, 5, 9
Empregar unha ampla e variada gama sonora de maneira que o axuste de son se realice en función dos demais instrumentos do conxunto e das necesidades estilísticas e interpretativas da obra.	T 3, 13, X 8 EI 1, 3, 4, 8, 9, 10
Profundar no coñecemento dos diferentes estilos e dos recursos interpretativos de cada un deles.	T 6 X 3, 8, 11, 15 EI 1, 4, 5
Domina-lo propio instrumento de acordo coas esixencias de cada obra.	T 1, 3, 6, 13, X 3, 8 EI 1, 4, 5
Ler a primeira vista cun nivel que permita a montaxe fluída das obras.	T 3, 13 X 3, 8 EI 7, 9
Interpretar obras representativas do repertorio sinfónico de acordo co seu nivel instrumental.	T 3, 6 X 3, 8, 11, 15 EI 1, 4, 5, 10
Respecta-las normas que esixe toda actuación en grupo: afinación previa, atención continua, valoración do traballo colectivo, etc... e responsabilizarse en todo momento delas.	T 1, 3, 6, 13, X 3, 8 EI 3, 4, 8, 9, 10

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Interpretación de solos ou tutti	1. Interpretación de solos ou tutti en tódolos ámbitos orquestrais. 1.1. Sinfónico. 1.2. Oratorios. 1.3. Óperas. 1.4. Ballets. 1.5. Teatro musical.	Todas
2. Aspectos técnicos	2. Traballo dos aspectos técnicos necesarios para abordar o Repertorio Orquestral de cada Instrumento.	Todas

	2.1. Afinación. 2.2. Dinámicas. 2.3. Matices. 2.4. Homoxeneidade entre rexistros. 2.5. Articulación.	
3. Perfeccionamento interpretativo	3. Perfeccionamento das capacidades necesarias para aborda- la interpretación do repertorio máis representativo do instrumento na Orquesta. 3.1. Dende o punto de vista artístico. 3.2. Dende o punto de vista musical. 3.3. Dende o punto de vista técnico.	Todas
4. O transporte e a lectura a vista.	4.1. Práctica da Lectura a vista: recursos. 4.2. Exercicios prácticos. 4.3. Traballo de pasaxes orquestrais en diferentes tonalidades.	Todas
5. Interpretación con instrumentos afíns.	5. Interpretación do repertorio orquestral con diferentes instrumentos de cada unha das familia. 5.1. Piccolo. 5.2. Frauta en Sol. 5.3. Frauta Baixa.	Todas
6. Audición pública do repertorio.	6.1. Reprodución das características dunha proba de admisión a unha orquestra profesional. 6.2. Situación de interpretación real na orquestra.	Todas
7. Normas na orquestra	7. Coñecemento e valoración e práctica das normas de comportamento na orquestra. 7.1. Respecto ó director. 7.2. Cos compañeiros. 7.3. Co público	Todas
8. Análise musical	8. Coñecemento e práctica da análise musical aplicada a obras traballadas durante o curso, coa finalidade de obter unha interpretación máis madura e coherente 8.1 Coñecemento das linguaxes utilizadas nas obras propostas. 8.2. Diferenciación de estilos. 8.3. Recursos máis comúns utilizados en textos musicais contemporáneos.	Todas
9. Interpretación pública	9.1 Normas de comportamento imprescindibles para a interpretación escénica.	Todas
Total de sesións por cuadrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Clases prácticas	17	54	71
Audicións	2	12	14
Titorías	1	1	2
Actividades complementarias	3	7	10
Actividades introductorias	1	3	4
Actividades de consolidación	1	3	4
Total de horas por cuadrimestre			105

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe.	T 1, 3, 6, 13 X 3, 8, 10, 15 EI 2, 3, 4, 7, 8, 9	30%
	Valorarase a implicación do alumno e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.		
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética dos extractos orquestrais, a capacidade artística e de comunicación. As impresións e incidencias serán recollidas nunha ficha de audición.	T 1, 3, 6, 13 X 3, 6, 8, 11 EI 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8	70%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe.	T 1, 3, 6, 13 X 3, 8, 10, 15 EI 2, 3, 4, 7, 8, 9	30%
	Valorarase a implicación do alumno e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.		
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética dos extractos orquestrais, a capacidade artística e de comunicación. As impresións e incidencias serán recollidas nunha ficha de audición.	T 1, 3, 6, 13 X 3, 6, 8, 11 EI 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8	70%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
	Ver avaliación extraordinaria		
EXTRAORDINARIA			
Audición pública	Proba práctica: programa integrado polos extractos orquestrais que aparecen na bibliografía do cuadrimestre	T 1, 3, 6, 13 X 3, 6, 8, 11 EI 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8	100%
	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación, a autonomía non desenvolvemento e aplicación destas capacidades.		
ERASMUS			

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- Orchestral Excerpts from the Symphonic Repertoire for Flute (10 volumes). IMC (J. Wummer)
- Orchester Probespiel. Test Pieces for Orchestral Auditions Flute and Piccolo. C.F.Peters (C.Dürichen e S.Kratsch), 1991.
- The Orchestral Musician's CD-ROM Library. Flute (12 volumes). CD Sheet Music LLC, 2009.
- Diferentes versións do repertorio a traballar durante o curso en calquera formato: CD, DVD, etc...

Repertorio Cuadrimestral: 6 extractos cuadrimestrais extraídos do grupo A e 4 extractos cuadrimestrais extraídos do grupo B

Grupo A		Grupo B	C	
3º	Rossini, G. - A Pega Ladroa Bach, J.S. - Fragmento a elexir Ravel, M. - Daphnis e Chloé Rossini, G. - Guillermo Tell Mahler, G. - Sinfonía nº9 Strawinsky, I. - Petrushka	Smetana, B. - A Noiva Vendida Strauss, R. - Sinfonía doméstica Strauss, R. - Salomé Strauss, R. - Till Eulenspiegel Saint-Saëns, C. - Volière Strawinsky, I. - Jeu de cartes	Rimsky-Korsakov, N. - Sherezade Shostakovitch, D. - Sinfonía nº 9 Rossini, G. - La Scala di Seta Henze, H. W. - Xogos de noite e Arias Orff, C. - Die Kluge Tchaikovsky, P.I. - Sinfonía nº 4 Stravinsky, I. - O Paxaro de fogo Ravel, M. - Rapsodia Española	Traballo técnico complementario